

111
PRÍSNE TAJNÉS P R Á V A

o štátobezpečnostnej situácii v Západoslovenskom kraji
a v hlavnom meste Slovenska Bratislave za obdobie od
1.6.1971 do 15.6.1971.

Poznanky získané k činnosti kapitalistických rozvedok :

Navrátilc Pavel BLAU, nar. [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ]
[REDAKOVANÉ], pri vyťažení uviedol, že čs. emigran-
ti, ktorí sa dostanú do utečeneckého tábora ZINDORF v NSR,
prejdu najprv výsluchom spravodajskej služby NSR, ktorou
zaujímavejší sú potom odovzdaní americkej rozvedke CIA.
Táto prejavuje záujem najmä o mladých ľudí, predovšetkým
z radov študentov. V tábore má CIA okrem toho svojho typá-
re, ktorý typuje vhodné osoby hlavne z tých, ktoré sa pri-
hlásili na AFGR /Americký fond pre čs. utečencov/ k vyemi-
grovaniu do USA. Súčasne sú tieto osoby vyťažované aj na
AFGR a poznanky odovzdávané CIA. Samotný výsluch čs. emi-
grantov, ktorý je prevádzaný v uradovních CIA, nachádzajú-
cich sa v amerických vojenských kasárňach v meste Oberusel
na pokraji Frankfurtu nad Mohanom, je zameraný hlavne na vo-
jenské otázky. Konkrétne sa zaujímajú o to, kde sú v ČSSR
rozmiestnené kasárne, aké druhy vojsk sa v týchto nachádzajú
a hlavne kde sú umiestnené raketové základy. Ďalej sa
zaujímajú tiež o to, aké vojenské predmety sa učia posluchá-
či na vysokých školách, o mená dôstojníkov, ich charakteris-
tiky a pod.

128

Poznatzky získané k emigračným centráam a skupinám v zahraničí

Ako už bolo v predošlej správe uvedené, v dňoch 16.-20. júna 1971 v meste Toronto - Kanada sa uskutočnil Svetový kongres Slovákov v zahraničí. Ústav pre zahraničných Slovákov Pugačevova 2 Bratislava obdržal z Kanady list tohoto znenia : "Vážená správa. Slováci, žijúci v rozličných krajinách západného sveta sa stretnú v dňoch 16. - 20. júna 1971 v meste Toronto - Kanada, na zakladajúcom zasadnutí Svetového kongresu Slovákov v zahraničí.

Nakoľko Váš ústav v tomto smere vyvíjal v poslednom čase pozoruhodnú činnosť a predpokladáme Váš záujem o kultúrny život Slovákov v západnom svete, dovoľujem si Vás týmto úctivo pozvať na toto zakladajúce zasadnutie Svetového kongresu Slovákov.

Cieľom kongresu je oživiť ducha spolupatričnosti medzi Slovámi v zahraničí a ich rodnou vlasťou a zároveň predstaviť západnému svetu slovenskú kultúrnu a politickú minulosť a prítomnosť v pravom svetle.

Delegáti Vášho ústavu budú srdečne vítaní medzi nami a keďže počas kongresu sa koná konferencia o Slovensku pod názvom Slovensko v perspektíve štrnástich storočí, na ktorej budú prednášať slovenskí aj cudzí kultúrni a vedeckí pracovníci. Účasť zástupcov Vášho ústavu by bola tým žiadúcejšia.

Pevne veriac, že Váš záujem o osud Slovákov v zahraničí sa prejaví vyslaním zástupcov Vášho ústavu, očakávame správu o príchode Vašej delegácie a posielame Vám srdečné slovenské pozdravy."

Ďalej bolo zistené, že na tomto kongrese budú prednášky na tieto témy : Obdobie Veľkej Moravy, Slovensko v stredoveku, Počiatky národného prebudenia, Slovenská otázka v 19. storočí, Vznik ČSR a Slováci, Slovensko v ČSR, Vznik Slovenskej republiky a jej význam v historickom vývoji, Slovensko

po 2. svetovej vojne, Vzťahy slovensko-poľské, Vzťahy slovensko-maďarské, Vzťahy slovensko-ruaké, Vývoj slovenskej národnej filozofie, Jazykový a literárny vývoj Slovákov, Slovenský literárny a kultúrny život po roku 1945, Slováci v zahraničí a ich vzťah k Slovensku a iné.

Ako prednášatelia na tieto témy budú v prevážnej väčšine slovenskí emigranti, ako prof. LACKO - Rím, Dr. Štefan NAHÁLKA - Rím, prof. Dr. Ján CINCIG - Rím, Dr. Ján TOMKO - Rím, prof. J.A. MIKUŠ - USA, Dr. Jozef VAVROVIČ - Rím, Dr. Štefan OSUSKÝ - USA, Dr. Jozef PAUČO - USA, prof. Ing. František VNUK - Austrália, Dr. Ferdinand ĐURČANSKÝ - NSR, prof. M. S. ĐURICA - Rím, Dr. Eugen LÖBL - USA, Dr. T. GROMADA - USA, Dr. Jozef KIRSCHBAUM, - Kanada, Dr. E. BÖHM - U.S.A, prof. S. MEČIAR - Argentína, Dr. Štefan VRAGAŠ - Taliansko, Dr. Imrich KRUŽLIAK, - NSR, prof. M. STRMEŇ, Dr. František BRAXATOR - Švajčiarsko a iní.

Podľa získaných poznatkov Ústav zahraničných Slovákov v Bratislave v rámci kultúrnych a vedeckých stykov pripravuje v dňoch po 15.-tom júni 1971 cestu dvoch pracovníkov do USA a Kanady, ktorí by sa pri tejto príležitosti zúčastnili aj uvedeného kongresu v Toronte.

Foznatky získané k politickej a ideologickej oblasti :

BOLO zistené, že na Historickom ústave Slovenského národného múzea /SNM/ - Hrad Bratislava v roku 1968 vykonával funkciu predsedu ZO KSS Bohumír KOSTICKÝ, nar. [REDAKOVANÉ], ktorý bol veľkým zástancom dubčekovskej politiky a z titulu svojej funkcie robil veľké nátlaky na zamestnancov ústavu, aby podpísali rezolúcie proti vstupu spojeneckých vojsk do ČSSR. KOSTICKÝ i v súčasnej dobe prejavuje svoj nesúhlas s pobytom sovietskych vojsk na našom území a v užšom kolektíve veľmi ostro kritizuje súčasnú politiku KSČ i samotného generálneho tajomníka KSČ. Napriek tomu KOSTICKÝ bol pri

straníckych pohovoroch preverený za riadneho člena KSČ a t.č. zastáva funkciu riaditeľa Slovenskej ústrednej archívnej správy v Bratislave. Zamestnanci tohoto ústavu sa pohoršujú nad takýmto kádrovým riešením osôb, ktoré sa v roku 1968 dopustili vážnych politických chýb a zotrávajú v nich ešte i t.č.

I ďalšia zamestnankyňa tohoto ústavu Dr. Irena PIŠŤOVÁ, kandidátka vied, veľmi ostro kritizuje osobu generálneho tajomníka KSČ a otvorene medzi kolektívom na svojom pracovisku ho charakterizuje ako najväčšieho karieristu 20.-teho storočia. PIŠŤOVÁ v roku 1970 bola vylúčená z KSČ a jej manžel Dr. Ivan PIŠŤ dobrovoľne vystúpil z KSČ.

Ďalšia zamestnankyňa Ústavu SNM - Hrad Bratislava, Dr. Ľuba BALOVÁ tiež veľmi ostro odsudzuje súčasnú politiku KSČ a mnoho krát veľmi otvorene hanobí popredných politických a štátnych predstaviteľov ČSSR. Jej manžel v roku 1970 bol vylúčený z KSČ, čo BALOVÁ prijala s veľkým uspokojením, že aspoň nebude musieť mesačne platiť 100,- Kčs na príspevky. Tiež bolo zistené, že BALOVÁ udržiava aktívny písomný styk s osobami v kapitalistickom zahraničí.

Okrem toho, ako bolo zistené, z tohoto ústavu sa stratilo 270 ks negatívov z aktuálnych materiálov, pojednávajúcich o roku 1968, ktoré boli zhotovené k výstavám 50.-teho výročia KSČ. Na týchto materiáloch pracovali a mali k nim prístup Jozef HUSÁR, kandidát vied, v roku 1970 vylúčený z KSČ a Alice PAULUSOVÁ, členka KSČ, ktorá v užšom kolektíve na svojom pracovisku prehlásila, že by sa najradšej na celú KSČ vykašľala.

Dňa 7.6.1971 boli tunajšej Správe ŠtB odovzdané n.p. Slovenská kartografia Bratislava 4 ks letákov, ktorých obsah je zameraný na hanobenie XIV. zjazdu KSČ. Na dopise, v ktorom boli letáky uvedenému podnikovi zaslané, je ako

odosielateľ uvedený Richard WERNER, [redacted]
[redacted]. Poznemenávan, že také isté letáky boli už zasla-
né začiatkom mája 1971 do n.p. SLOVNAFT Bratislava a do
podniku DEKORA Zlatovce, okr. Trenčín z NSR.

Poznanky získané k ekonomickej oblasti :

Bolo zistené, že slovenské orgány i napriek zákazu
Federálneho Ministerstva zahraničného obchodu Praha nakú-
pili panelárne od fy BAURING z Viedne, ktoré pre svoju za-
ostalosť už nemali byť zakúpené.

K tejto záležitosti na FMZO bol dňa 13.5.1971 urobený
tento záver. Vzhľadom na to, že zaklady o zakúpení panelár-
ní sa už nedajú zrušiť, nakoľko panelárne už boli dodané,
bolo rozhodnuté dňom 1.7.1971 odvolať z funkcie generálneho
riaditeľa n.p. KONEX Ing. Štefana FAJTU, nar. [redacted],
a previesť s ním kárne konanie na úrovni FMZO. Ďalej pre-
viesť šetrenie disciplinárnou komisiou FMZO k osobám Ing.
Ladislavovi PREKOPOVI, prvý námestník Ministerstva staveb-
níctva SSR a Ing. Robertovi HATALOVI, vedúcemu Investičné-
ho oddelenia na Ministerstve stavebníctva SSR. Podľa vý-
sledkov šetrenia bude FMZO Praha žiadať vyodenie proti
menovaným príslušných záverom. Na FMZO Praha zainteresova-
ní pracovníci sa udivujú nad tým, ako uvedení pracovníci,
ktorí tak nebevedome vystupujú a majú plné ústa socializmu,
mohli naprobiť takéto škody nášmu národnému hospodárstvu.

Oficiálnou cestou bolo zistené, že dňa 27.5.1971
o 10.15 hod. sa v Kataroktoch v km 943 potopil šs. čln
č. 15002, ktorý bol v závese lode ŠTUREC a to tak, že na-
razil na podvodný pilier /traverzu/, ktorý tam zostal po
výstavbe kanála. Predbežná škoda sa odhaduje na 3 milióny
Kčs. Čln viezol železnorudný koncentrát. Na miesto havá-
rie bol vyslaný zástupca ČSPD z Bukurešti a z Beogradu.
Posádka člnu bola zachránená.

Dňa 7.6.1971 o 13.40 hod. došlo pri postreku rastlinných kultúr v katastri obce Štefanov, okr. Senica, k havárii lietadla typu Z-37, zvaného ČMELÁK. Pilot lietadla Miroslav HEGR, nar. [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ], zamestnaný u SLOV-AIRU Bratislava, následkom havárie utrpel ťažké zranenie, ktorému po prevoze do nemocnice v Skalici podľahol. Pri páde na zem sa lietadlo úplne zdemolovalo a škoda predstavuje asi 750 000,- Kčs. Pravdepodobná príčina havárie je strata rýchlosti.

Dňa 11.6.1971 o 9.00 hod. došlo v n.p. DUSLO Šaľa na III. cechu výrobne liadku vápenatého k výbuchu zásobníka čpavkovej karbonátovej vody o obsahu 370 m³, v ktorom sa v čase výbuchu nachádzalo 240 m³ uvedenej vody. Zásobník pri výbuchu bol vyhodенý do výšky asi 60 m a dopadol asi 200 m od svojho miesta. Materiálna škoda, spôsobená výbuchom sa odhaduje cca na 200 000,- Kčs. Okrem toho bola v dôsledku výbuchu na 4 hodiny zastavená prevádzka na výrobe čpavku, čím vznikla škoda cca 142 000,- Kčs. Pri výbuchu utrpeli popáleniny čpavkom najmä na očiach 4 pracovníci.

Komisia, ktorá bola zriadená za účelom vyšetrovania tejto havárie zistila nasledovné. Vedúci hospodárski pracovníci n.p. DUSLO Šaľa, zvlášť osobne zodpovední za výrobu III. cechu, najmä o údržbu, sa snažili mať vyšetrovanie tým, že popierali tú skutočnosť, že v kritickom období sa na pracovisku zvarovalo, vedomí si nedostatočne prevedených bezpečnostných opatrení pri zvaraní.

Výsluchom viacerých pracovníkov sa zistilo, že v kritickej dobe sa zvarovalo elektrickým oblúkom bez povolenia, avšak s vedomím zodpovedného pracovníka III. cechu. Bola zvarovaná odpadová jímka na tlakovom hrnci, ktorá sa nachádza v tesnej blízkosti odpadového potrubia, vedeného zvnútra nádrže do kanála.

Vrchná časť uvedeného zásobníka bola naplnená inertnými plynmi a to dusík, vodík, metan a tiež možnosť prítomnosti kysličníka uhoľnatého. Z vrchnej časti tohoto zásobníka bolo vedené železné potrubie o priemere 10 cm do kanála, ktoré slúžilo na odvádzanie prebytočnej špavkovej vody. Nakoľko vrchná časť zásobníka nebola naplnená špavkovou vodou, potrubie ako aj vrchná časť zásobníka bola neplnená až do vyústenia - kanálu horenými plynmi. Zvárači elektrickým oblúkom začali zvarovať odpadovú jímku tlakového hrnce, ktorá z druhej strany vyúsťovala do tesnej blízkosti uvedeného potrubia. Silný prúd žeravých trusiek smeroval priamo do vyúsťovacieho potrubia, kde došlo k inyciácii plynov, ktoré vznietenie sa prenieslo potrubím priamo do vrchnej časti zásobníka, na základe čoho nastal výbuch.

Ďalej obhliadkou miesta havárie komisíou boli zistené veľké neporiadky a nedostatky na pracovisku, ako napr. značné poškodenie tesnenia na prírubách a ventiloch, odkiaľ boli pomerne veľké výrony plynov. Na uvedených miestach sa bežne prevádzali zvarovacie práce, mnohokrát bez asistencie odborníkov a prevedených patričných bezpečnostných opatrení.

Záverom komisíou konštatovala, že havária vznikla na základe hrubého porušenia bezpečnostných predpisov pri manipulácii s otvoreným ohňom.

Pri zisťovaní verejnej mienky pod vplyvom druhej silnej havárie v tomto závode vznikla veľmi nepriaznivá situácia s náznakmi, že pre veľkú rizikovosť pracoviska časť zamestnancov tohoto podniku dá výpoveď a nechce viac v tomto závode pracovať.

Vniknutie na územie republiky :

V hodnotenom období vniklo na územie republiky 5 cudzích štátnych príslušníkov a to :

Heinz SCHARF, nar. [REDAKOVANÉ], štátny príslušník NDR, povolaním zvärač, t.j. bez pracovného pomeru,

Milomír DENADIČ, nar. [REDAKOVANÉ], juhoslovenský štátny príslušník, povolaním cukrár,

Zbigniew KOWALSKI, nar. [REDAKOVANÉ], poľský štátny príslušník, povolaním učeň,

Janusz MALISZEWSKI, nar. [REDAKOVANÉ], poľský štátny príslušník, študent 1. ročníka Technikum Samochodu v Szczecinie

Günter UNSINN, nar. [REDAKOVANÉ], štátny príslušník NDR, zamestnaný ako robotník v Lipsku.

Na všetkých bolo vznesené obvinenie pre trestný čin podľa § 110 tr. zákona. Vyšetrovanie sa proti nim vedie vo väzbe.

Poznanky k pasovej a vízovej problematike, emigrantom a nevrátilcom :

Do 15.6.1971 emigrovalo zo Zsl. kraja 11 479 osôb, z čoho z mesta Bratislavy 8 260 a z okresov 3 217 osôb. V hodnotenom období neemigrovala žiadna osoba.

Do 15.6.1971 sa do Zsl. kraja vrátilo 604 osôb, ktoré nemali legalizovaný pobyt v zahraničí. Z uvedeného počtu sa do Bratislavy vrátilo 328 osôb a do okresov v kraji 276 osôb. V hodnotenom období sa vrátilo jedna osoba, do okresu.

Rozdiel v počte nevrátilcov, vykazovaný oproti minulému počtu o 4 osoby sa zdôvodňuje tým, že tieto stratili charakter nevrátilca.

Záujem o návrat do ČSSR prejavuje 63 osôb. Príprava k emigrácii bola zistená u 6 osôb, všetkých z Bratislavy.

Rozpracovávanie štátbezpečnostných prípadov :

V období od 1.6.1971 do 15.6.1971 bolo zavedených 10 nových akcií, ktoré sú rozpracovávané pre nasledovnú trestnú činnosť :

- podozrenie zo špionáže 1 prípad
- podozrenie zo sabotáže 1 prípad
- hanobenie republiky a jej pred-
staviteľa 4 prípady
- hanobenie republiky a jej pred-
staviteľa a hanobenie štátu svet.
soc. sústavy 1 prípad
- narušovanie riadenia, plánovania a
kontroly národného hospodárstva 1 prípad
- nedovolené ozbrojovanie 1 prípad
- násilie proti skupine obyvateľstva
a proti jednotlivcovi 1 prípad

Realizované prípady :

V období od 1.6.1971 do 15.6.1971 bolo realizovaných celkom 21 osôb, z čoho pre :

- podvracanie republiky podľa
§ 98/1 tr. zákona 1 osoba
- pokus opustenia republiky podľa
§§ 8/1 a 109/1 tr. zákona 5 osôb
- opustenie republiky podľa § 109/2 tr.zák.
/jedná sa o osoby, ktoré zostali
bez povolenia v zahraničí v r.1968-69/
- vniknutie na územie republiky podľa
§ 110 tr. zákona 5 osôb
- nedovolené ozbrojovanie podľa § 185/1
tr. zákona 2 osoby
- podpora a propagácia fašizmu podľa
§ 261 tr. zákona 1 osoba

Morálno-politický stav príslušníkov ŠtB :

Na úseku morálno-politického stavu príslušníkov Správy ŠtB nedošlo v hodnotenom období k žiadnym politickým ani služobným negatívnym javom. Pracovná morálku príslušníkov ŠtB je možné považovať za uspokojivú.

Vyhotovené 5 x :

- 1 x pre KV KSS Bratislava
- 1 x pre MV KSS Bratislava
- 1 x pre Anal. odbor HS-ŠtB Tu
- 1 x pre 2. odbor S-ŠtB Tu
- 1 x pre anal.skup. S-ŠtB Tu

Vyhotovili :

90.1.1968
[Signature]